

Jánosfalvi Sándor István

unitárius lelkész, egyházi szónok, könyvgyűjtő, író

„Ha nem teheted azt, hogy külföldi országokat, szép helységeket és városokat láss és ismerj, legalább igyekezd hazádnak azon keskeny körét, melyben születted, vagy ahol lakol – bármilyen is az – megismerni és ismertetni.”

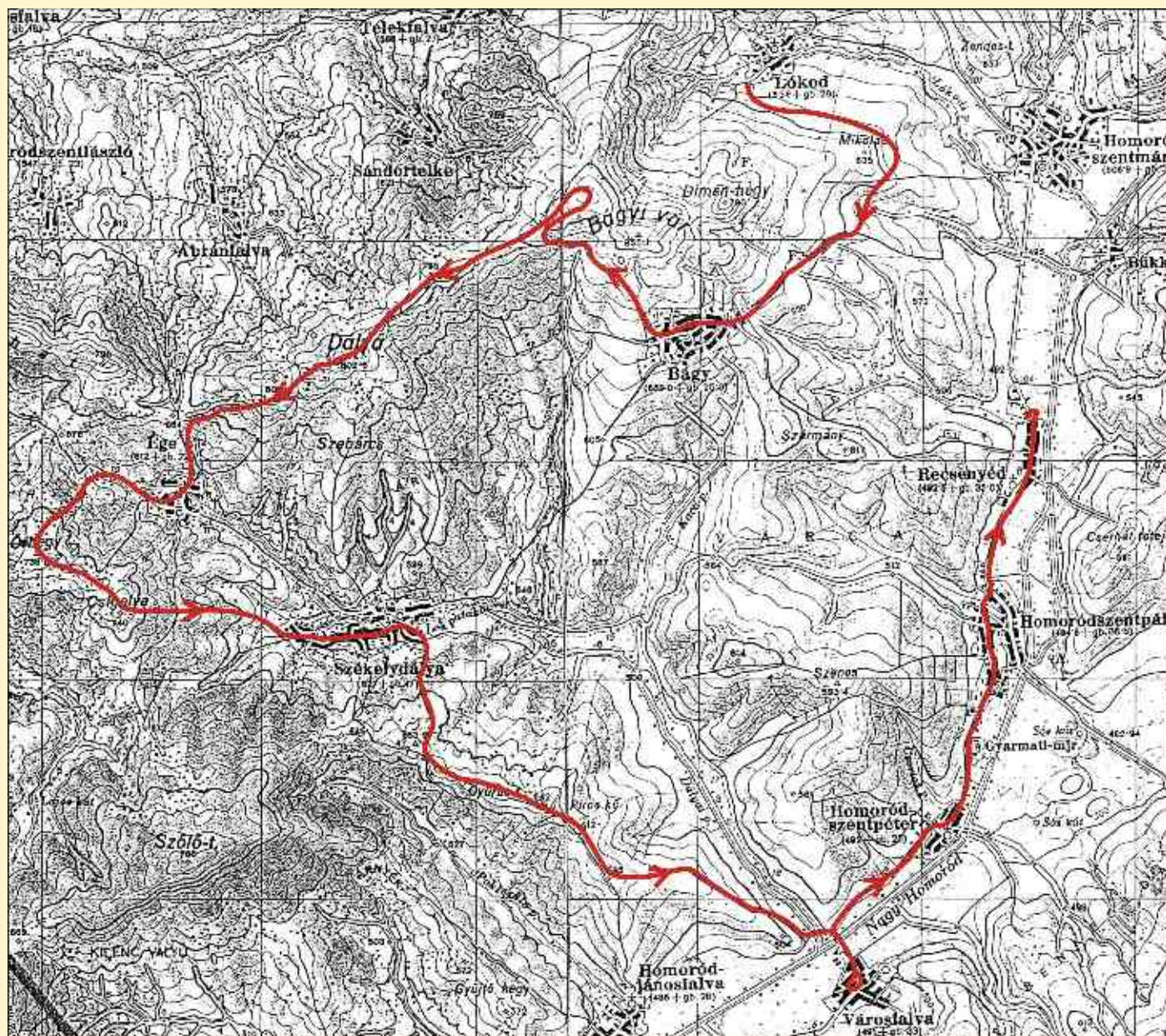
Jánosfalvi Sándor István 1804-ben született az udvarhelyszéki Lókodon. Apja Sándor Lőrinc, lelkészi szolgálatot is végző tanító volt. Az elemi iskola elvégzése után Torockón, majd Székelykeresztúron, végül Kolozsváron tanult. Unitárius lelkészi pályáját 1827-ben kezdte a keresztúrszéki Szentábrahámon. 1829-től Kolozsváron teljesített szolgálatot. 1836-ban házasságot kötött Váradi Líviával, de még abban az évben el is vált tőle. Ugyanazon év május elsejétől kezdődően Ma-

gyarszováton szolgált. Időközben meghívást kapott Árkosra, hol 1837–1841 között lelkészkedett. Hogy a jánosfalvi birtokához közelebb legyen, addig kérvényezte áthelyezését, amíg Homoródkeresztúrra nem rendelték. 1841. május 2-án foglalta el új lelkészi állását. Időközben megválasztották egyházmegyei nótáriusnak is. Az 1848–1849-es magyar forradalom és szabadságharc leverését követően, 1849. szeptember 14-én, Székelyudvarhelyen bebörtönözték. Egy év

raboskodás után, 1850. szeptember 20-án szabadult, majd az éppen akkor megüresedett gyepesi lelkészi állást foglalta el. Nyolc évnyi gyepesi szolgálat után, 1858-ban Datkra került. Beleunva a papi pályát kísérő hivatali teendőikbe, 6 éven keresztül kérelmezte nyugdíjaztatását. Végül 1867 tavaszán, 40 éves papi pályafutástól búcsút véve, homoródjánosfalvi birtokára költözhetett. Itt élte le élete hátralévő éveit. 1879. december 29-én, 75 éves korában hunyt el Jánosfalván, ott is helyezték örök nyugalomra.

Nyomatásban megjelent prédikációi, beszédei: *Miben áll a koronázatásra méltó igaz munkásság?* (Unitárius Szószék, 1910. V. köt. 1–4. sz. 971.), *A papnak készsége az evangélium prédikálására egy zsinati beszédben...* (Kolozsvár, 1828. 191. A református Kollégium betűi-

Az emléktúra első útvonala

Jánosfalvi Sándor István tiszteletére állított emlékoszlop a jánosfalvi templom udvarán

vel. Elhangzott Bágyonban, 1827.), *A jó fejedelemnek, mint népe koronájának né-mely fővebb ékességei vagy tulajdonságai* (Kolozsvár, 1835. 18 l. A Királyi Lyceum betűivel. Rövid halotti beszéd, melyet néhai B. E. I. Ferentz o cs. és apostali kir. felségének Erdélyország nagy fejedelmének 's t. b. vég-tiszteletére a' Kolos'vári Unitárius templomban április 5-kén 1835-ben mondott Jánosfalvi Sandor István kolos'vári unitárius pap.), *Jézusra nézni legjobb* (*Keresztény Magvető*, II. évf. 1872. 85 l. Áldozócsütörtöki beszéd.). Számos alkalmi cikket, írást közölt a *Tudományos Gyűjteményben*, a *Brassói Újságban* és a *Vasárnapi Újságban*. Egyháztörténeti munkái: *Szentírásmagyarázó apostol*, *Unitárius Egyháztörténelem*. Kéziratban fennmaradt munkái: *Elegyes szószármaztatás*, *Olympiai szent berek*, *Fejtegető Oedipus*, *Tudományos Napló*.

Legjobb és legismertebb műve a *Székelyhoni utazás a két Homoród mellett* című, melyet a két Homoród mentén 1839 és 1858 között tett utazásai során készített jegyzetei alapján írt. A munka, amely szűkebb szülőföldjének kiváló és nélkülözhetetlen helytörténeti rajza, napjainkra már két kiadást is megért. Először 1942-ben jelent meg a Jancsó Elemér által szerkesztett Erdélyi Ritkaságok sorozat 7. és 8. köteteként (Benczédi Pál gondozásában, a kolozsvári Minerva Rt. kiadásában). Másodszer 2003-ban Székelyudvarhelyen a Littera Könyvkiadó Pro Memoria sorozatában (szerk. Veres Péter) került kiadásra.

Mihály János

Emléktúra a két Homoród mentén

Mihály János, a Hargita Megyei Hagyományörzési Forrásközpont történész munkatársa 2009 folyamán (május–július hónapokban) gyalogos emléktúrát tervez a két Homoród mentén Jánosfalvi Sándor István unitárius lelkész, szónok emlékére, halálának 130. évfordulója alkalmából. Az emléktúra nemcsak főhajtás az elsősorban helytörténetiróként ismert Jánosfalvi munkássága előtt, hanem egyúttal olyan adatgyűjtési lehetőség is, amely kiterjed a kistérség mindazon értékeire, amelyek a jövőben a kulturális turizmus részét képezhetnek.

A két Homoród mente Hargita megye délnyugati részén, a régi Udvarhelyszék területén fekvő kistáj. Közigazgatásilag jelenleg felöleli Szentegyháza várost, Kápolnásfalu, Lövéte, Homoródalmás, Homoródszentmárton és Oklánd községeket. Vízrajzilag az egykori Udvarhelyszék területéről ide tartoznak még Ége és Székelydála falvak is, valamint a közigazgatásilag jelenleg Brassó megyéhez tartozó Homoródjánosfalva. A néprajzi és művelődési hagyományokban gazdag, „de sok másban szegényebb” kistáj korai leírását megtaláljuk Jánosfalvi legismertebb, 1839 és 1858 között keletkezett munkájában (*Székelyhoni utazás a két Homoród mellett*), amelynek adatait Orbán Balázs is beépítette a Székelyföldről írt munkájába.

A négy útvonalra tervezett emléktúra a következő településeket érinti majd: Lókod – Bágy – Ége – Székelydála – Városfalva – Homoródszentpéter – Homoródszentpál – Recsenyéd, azt követően pedig: Recsenyéd – Homoródszentmárton – Abásfalva – Homoródkeményfalva – Homoródremete – Gyepes – Kénos, majd Homoródfürdő – Kápolnásfalu – Hargita – Szentegyháza – Lövéte – Kiruly, végül pedig Vargyas völgye – Homoródalmás – Karácsonyfalva – Oklánd – Homoródújfalva – Homoródjánosfalva.

Jánosfalva

Mihály János „gyaloglatának” elsődleges célja nem csupán a múltba tekintés, a művészettörténeti, építészeti emlékek (tájházak, középületek, udvarházak, templom-erődök stb.), néprajzi értékek rögzítése, hanem a gazdasági szempontból hátrányos helyzetű kistáj turisztikai lehetőségeinek, erőforrásainak a felmérése is. Éppen ezért az adatgyűjtés a jelenkori kulturális, művészeti programokra, egyházi-vallási rendezvényekre (pl. búcsúk) és a természeti értékekre is kiterjed. Minda-zokra, amelyek a jövőben a kulturális turizmus részét képezhetnek, esetleg turisztikai célú hasznosításuk előrelendíthetné a kistáj fejlődését. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha az említett rendezvények, törekvések országos vagy határokon túli ismeretséget, elismertséget szereznek a vidéknek. Ezt szolgálná a gyalogtúra alkalmával készített felvételekből létrejövő vándorkiállítás, valamint az a tervezett kiadvány, amely a kistérség kulturális, szellemi, történelmi és épített örökségének leírását tartalmazná majd. Mindezekkel talán sikerül hozzájárulni ahhoz, hogy a jó közlekedési utaktól, a piacgazdaság fő erővonalaitól távol lévő kistáj kimozduljon abból a „gazdasági árnyékból”, amelyben most van.

P. Buzogány Árpád